

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Adæquate diuiditur distinctio in realem, & rationis. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

Adæquate diuiditur distinctio
in realem, & ratio-
nis.

CAPVT III.

I. **A**Ntequam ulterius progrediar in explicanda natura, & diuisione distinctionis secundum rationem, oportet, ut dicam, sit ne aliqua distinctio actualis, quæ non sit ex natura rei, per rationem. Porro ad tollendam ambiguitatem, notandum est, cum diuersa ratio conueniat omnibus, quæ quocunque modo distinguuntur, omnia quoque distingui ratione: siquidem si ex natura rei distinguuntur, consequenter etiam apprehenduntur ab intellectu sub diuersis rationibus. Verum hæc distinctio secundum rationem, non est membrum contra diuisum à distinctione ex natura rei, sed est quasi genus ad omnes modos distinctionis. Et hoc modo accipiunt distinctionem rationis. Alphonsus de Toletio in 1. distinct. 8. quæst. vnica, art. 2. in Corollar. quartæ conclusionis. Capreol. quæst. 4. art. 2. ad 6. contra primam conclusionem: & ad 6. Gregorij contra 2. Syluestr. in conftrato quæst. 3. artic. 3. §. 1. Soncin. 4. Metaphys. quæst. 29. conclusione 1. Alexand. Achill. in tractat. de distinctionibus cap. 19. & alij. præsius adhuc distingui cogitatione, siue ratione dicuntur à diuo Basilio libro 1. contra Eunomium inter principium, & medium, ea, quæ aliquo modo tanquam vnum, & simplex sese menti offerunt, & nihilominus cogitatione mentis in plures rationes fecantur: sic enim ait, *Consideremus ergo, quod in communi quidem usu quacunque repentina comprehensione simplicia videntur, ac vnica: varia vero, ac multiplicia, si subtilius exquirantur: hæc cum mente diuiduntur, & in plures, id est, opinione sola diuisa dicuntur.* deinde verò subdit exemplum corporis, quod vnum quid apparet, & nihilominus in colorem, figuram, duritiem, magnitudinemque ratione dissoluitur, ac multiplex ostenditur: color verò, figura, & cætera suapte natura distinguuntur: deinde verò subdit exemplum tritici, quod nunc fructum, nunc semen, nunc cibum appellamus: quæ tria in ipso non reipsa, sed sola ratione distinguuntur. sed enim vsurpatio latius patet ea, qua sumitur distinctio rationis, prout opponitur distinctioni ex natura rei, itaque maximè proprie dicitur di-

stinctio rationis ea, quæ excludit ab extremis distinctionem ex natura rei, & solum existit per operationem intellectus: quo pacto distinctionem rationis accipit sanctus Thomas in 1. distinct. vigesim. secund. quæst. 1. vn. artic. 3. ad quartum, & alij, qui negant distingui ratione ea, quæ distinguuntur à parte rei. De hac acceptio-
ne sermo est in præsentiarum, quia distinctio ex natura rei, & distinctio rationis primò modò sumpta, non sunt membra contra diuisa.

S. Thom.

Henric. in sum. artic. 27. quæst. 1. lit.

II.

Henricus.

M. item quodlibet. 5. quæst. 6. & 12. triplex in vniuersum statuit distinctionis genus, nempe distinctionem secundum rem, secundum intentionem, secundum solam rationem: re differre censet ea, quæ important diuersas naturas, & essentias, supra quas fundantur diuersæ rationes, ac intentiones. Vt autem explicet quid sit intentio, monet non accipi ad eum modum, quo à Logicis dicuntur primæ, & secundæ intentiones, sed esse aliquid pertinens ad simplicitatem essentia, natū præcisè concipi-
absq; aliquo alio ad eandem similiter pertinente, à quo non differt re absoluta: ex quo dicitur intentio, quasi intus tentio, eo quod mens conceptu suo in aliquid, quod est in re aliqua, determinate tendit, & non in aliquid aliud, quod est aliquid eiusdem rei: ut sic per intellectum formentur diuersi conceptus de eodem obiecto secundum rem, tanquam de diuersis penes conceptum mentis, re autem eisdem: & iuxta hanc doctrinam ait illa differre intentione, quæcunque de se formant diuersos conceptus, quorum neuter, vel saltem vnus non includit alterum. Hæc verò censet esse solummodo ea, quæ in diuersis sunt diuersa re, & si in eodem sint ipsum re, ut se habent differentia subordinata inter se. Nam vegetabile quamuis in bruto sit idem re cum sensitiuo, in planta tamen distinguitur realiter ab illo: & sensitiuum, quamuis in homine sit idem cum rationali, tamen in equo habet distinctionem realem à rationali hominis: itaque illa differunt intentione, quæ sunt idem ex natura rei, ac terminant distinctos conceptus, se mutuo, vel saltem altera ex parte excludentes: mutuo se excludunt differentia subordinata, ut sensitiuum, ac vegetabile, neutrum enim includit alterum formaliter: altera ex parte, ut Homo, & animal: nam, licet conceptus Hominis includat conceptum animalis, nihilominus à cōceptu præcisō animalis excluditur

ratio Hominis. Ratio verò apud ipsum non est ipsa mentis operatio, quo sensu argumentum dicitur ratio rei dubie faciens fidem, sed est modus aliquis circa rem, sub quo nata est concipi determinate absque eo, quod concipiatur sub alio, sub quo similiter nata est concipi: & hoc sine omni differentia eius secundum rem, vel intentionem: ex quo infert, ea differre ratione sola, quæcunque eadem refunt, & formant eundem conceptum, sed modo diuerso. Qua in re locutus est Henricus, ambigue, nam cum quodlibet. 5. quæstio. 6. appellet modum circa rem conceptam, non constat, vtrum intellexerit modum ipsius rei præcedentem modum concipiendi, an verò hunc ipsum appellauerit modum circa rem, quia intellectus rem hoc, vel illo modo concipit. Et quidem, vt rectè procedat, debet intelligere solum modum concipiendi, vt alibi videtur indicare. nam si circa rem ipsam est diuersus modus, non est sola distinctio rationis, sed ex natura rei. Item dubium est vtrum distinctio secundum intentionem, sit etiam ex natura rei, an verò partim ex natura rei, partim per intellectum. Hoc secundum videtur indicare, cum ait, quæ intentione distinguuntur, non sola ratione distingui. nam si non distinguuntur sola ratione, distinguuntur tum ratione, tum aliquando alio modo, scilicet ante rationem, & ex natura rei: nam ex eo negat substantiam, & relationem distingui intentione, quia cadunt circa idem absque compositione, ac diuersitate rei, sine qua non potest esse diuersitas intentionum: si sine diuersitate esse nequit diuersitas intentionum, profecto hæc inuoluit aliquam diuersitatem rei, ac proinde distinctio secundum intentionem, partim est per intellectum, partim in re ipsa.

III. Verum consideratis omnibus, quæ Henricus ait locis citatis, mens eius est, distinctionem secundum intentionem non esse actu ante operationem intellectus, sed solum virtute, ac fundamentaliter, quia in ipsa re propter eius simplicitatem, ac perfectionem est radicale fundamentum, cui intellectus diuersis conceptibus præcis, vel in totum, vel secundum partem, eandem rem apprehendat. Et ita cum ait, quæ intentione distinguuntur, non sola ratione distingui, non intendit inducere distinctionem ex natura rei actualement, sed solum fundamentalem: cum verò ait, sine diuersitate rei non posse dari diuersitatem intentio-

num, non loquitur de diuersitate rei eiusdem, quæ intentione distinguitur, alioquin contradiceret sibi citato loco summe, afferenti diuersitatem intentionum requiri in re, quæ propter simplicitatem est eadem sibi ex natura rei: solum itaque vult non posse reperiri diuersitatem intentionum, sine diuersitate rei in diuersis subiectis, quo pacto animal, & rationale distinguuntur intentione: quia licet in Homine non patiantur discrimen reale, id tamē admittunt in Homine, ac bruto: animal enim in bruto distinguitur à rationali Hominis: quæ verò nunquam saltem in diuersis subiectis possunt distingui ex natura rei, non intentione, sed sola ratione distinguuntur.

Hæc est sententia Henrici, quam aliqui recentiores non rectè intelligentes, aiunt ipsum statuere duos modos, quo aliqua distinguuntur ratione: vnum cum distinguuntur intentione, ita vt vnum non includat alterum, vt se habent genus, ac differentia, quorum vtrumque est extra rationem, & conceptum alterius: alterum quando conceptus vnus includit conceptum alterius, sed addit aliquid peculiare, vt se habent species, ac genus, & hæc ait sola ratione distingui. Verum Henricus non statuit hæc duo membra tanquam distinctionis secundum rationem, sed secundum intentionem, quam contra diuidit à distinctione secundum rationem: neque ea, quorum vnum includit alterum in suo conceptu, non tamen ab eo vicissim includitur, ait distingui sola ratione, sed intentione, sola vero ratione ea, quæ nunquam possunt esse seiuncta, & ex natura rei distincta. Ea tamen, vt à me explicata, & assertur ab Henrico, & habet aliquod fundamentum in modo loquendi Auerr. & aliorum Antiquorum, qui intentionem in hac significatione interdum usurpant: si etiam per distinctionem per solam rationem intelligat eam, quæ non habet fundamentum in re, sed solum pendet ex modo concipiendi, defendi potest, quoniam, quæ ratione distinguuntur, alia id habent ex sola operatione intellectus, alia etiam ex fecunditate intelligibilitatis obiecti, & fundamentaliter distinctione. Verum, cum hæc etiam distinctio, quatenus actualis est, non nisi per rationem, sit, non est cur eam contraponamus actuali distinctioni rationis per solam rationem: quoniam actualitas cuiusvis distinctionis rationis entitatiuè pendet solum ex operatione intellectus, quamuis in obiecto præcedat eius fundamentum.

Quare

IV.

Quare, vt infra dicam, aptius leatur diu-
sio in communi in eam, quæ est à parte
rei, & eam, quæ per solam operationem
intellectus, & hæc rursus in eam, qua
habet fundamentum in re, quam Hen-
ricus appellat secundum intentionem:
& eam, quæ pendet ex solo modo concipi-
endi.

V. Contra eam tamen diuisionem est hæc
obiectio formæ analogicæ, siue etiam vni-
uocæ, in sua communi abstractione com-
paratæ habent aliquam distinctionem, non
realem, neque item solius rationis: ergo
cadit medium inter distinctionem realem
ac rationis. Maior propositio est euidens:
nam omne ens comparatum alteri vel est
idem, vel diuersum: rationes prædictæ pos-
sunt mutuo comparari, vt patet. quidquid
enim intelligibile est, potest comparari sub
terminis immediatis, quales sunt idem,
ac diuersum: & ita sapientia, & iustitia in
communi, animalitas, ac rationalitas, & si-
miles aliæ formæ in sua abstractione com-
paratæ, vel sunt omnino idem, vel habent
aliquem modum diuersitatis: non sunt au-
tem omnino idem, quia tunc essent syno-
nyma, quod est aperte falsum: ergo habent
aliquam distinctionem. Assumptio verò
ostenditur, quoniam distinctio, aut iden-
titas superiorum, transit ad inferiora sicut
vnitas, aut multitudo: nam si superius est
vnum analogice, genere, aut specie, etiam
inferiora talia sunt: si verò differt ab alio
analogice, genere, aut specie, etiam infe-
riora eodem modo differunt: at inferiora
sapientiæ, ac iustitiæ non necessario dif-
ferunt realiter, in Deo quippe identifi-
cantur: nec item necessario differunt so-
la ratione, nam sapientia, & iustitia creata
differunt ex natura rei: quare nulla ex his
conuenit illis formis in commune sum-
ptis: sed alia, quæ maneat in omnibus infe-
rioribus.

VI. Pro solutione obseruandum, dupliciter
intelligi posse, duo aliqua distingui sola
ratione, in primis ita, vt distinctio ea non
solum non sit actualis ex natura rei, sed
etiam excludat aptitudinem ad illam ra-
tione alicuius status eiusdem rei: vt se
habent species, ac differentia ipsius con-
stitutiuæ, in sententia negantium. Per eas
distinctionem actualem. repugnat enim
in aliquo statu distingui ex natura rei, de-
inde etiam quædam dicuntur sola ratione
distingui, quia habent actu distinctio-
nem per intellectum, actualem verò na-
tura rei nec includunt, nec excludunt: qua
ratione se habent omnia superiora, quæ
uarietate inferiorum, cum quibus identi-

ficantur, modo distinguuntur ab alijs sola
ratione, modo etiam realiter, vt videre est
in natura animalis comparata cum diffe-
rentijs contrahentibus. nam in Homine
non distinguitur realiter à rationali, à quo
tamen distinguitur in bruto.

Dico primum, inter distinctionem ex
natura rei, & distinctionem rationis pos-
teriori modo sumptam, non datur vl-
la distinctio actualis media. Patet ex
communi sententia Doctorum, vsurpan-
tium hanc diuisionem vt adæquatam:
iuxta sensum huius assertionis sunt in-
telligendi Doctores, qui prædicata ana-
logica communia Deo, & creaturis, a-
iunt distingui ratione: ita verò censet
Albert. in 1. distinct. 8. articul. 3. Bona-
uent. arti. 1. quæst. 1. ad vltimum. S. Tho-
mas distinct. 2. quæst. vn. artic. 2. & opusc. 9. quæst. 1. & alij communiter. Ratione
verò ostenditur, quoniam omnis distin-
ctio est secundum aliquod esse rei, quæ di-
stinguitur: omne verò esse actuale, aut est
à parte rei ante actum intellectus, aut co-
gnitum in mente: ergo omnis distinctio,
aut est realis, aut rationis: Patet conse-
quentia, nam si nec secundum esse obiecti-
uum rei in se, nec secundum esse intelle-
ctum in mente est vlla pluralitas, non est
vllum fundamentum distinctionis. Se-
cundò, omnis diuisio per oppositas diffe-
rentias, habentes annexam contradic-
tionem, est immediata: diuisio verò distin-
ctionis in actualem ex natura rei, & per so-
lam rationem ita se habet: ergo non habet
medium, & consequenter non est alia di-
stinctio præter eas duas. Maior est eui-
dēs, quoniam sicut autore Philosopho, in-
ter opposita contradictorie non cadit me-
dium, ita etiam non cadit inter ea, quæ ha-
bent contradiccionē necessariò annexam,
vt inter corporeum, & incorporeum, ra-
tionale, & irrationale. Assumptio verò fa-
cilè constat, quoniam distinctio per solam
rationem inuoluit negationem distinctio-
nis secundum rem: idem enim est sola ra-
tione distingui, ac distingui ope solius in-
tellectus, & non ex natura rei. Cum ergo
repugnet aliquid distingui sola ratione, &
non sola ratione, ita repugnat distingui,
nec re, nec ratione sola.

Dico secundum, inter distinctionem
solius rationis priore modo sumptam, ac
distinctionem ex natura rei, datur media
distinctio. Hæc patet ex dictis, nam præ-
dicata analogica in commune sumpta ita
distinguuntur ratione, vt non exclu-
dant aptitudinem ad distinctionem ex na-
tura rei actualem, vt videre est in ratio-
ne fa-

VII.

Albertus.
Bonauent.
S. Thom.

VIII.

ne sapientiae, iustitiae, & similium communium Deo, & creaturis, nam praecise considerata dicunt rationes saltem per intellectum distinctas, non tamen includunt, aut non excludunt aptitudinalem, imò & actualem distinctionem ex natura rei. nam ratione inferiorum modo habent, modo non: sapientia enim, & iustitia creatae re ipsa distinguuntur, increatae vero sola ratione. At inquires, eadem argumenta, quibus assertio prior ostenditur, hanc impugnant: nam etiam distinctio rationis priore modo sumpta, fundatur in aliquo esse, & diuiditur ab actuali ex natura rei per differentias habentes annexam contradictoriam oppositionem. Nequaquam tamen haec argumenta similem in hac materia vim habent: nam ad distinctionem solius rationis priore modo sumptum non sat est, ut fundetur in esse rationis actuali, sed praeterea requiritur ut excludat multipliciter actualem ex natura rei, & ideo quia fieri potest, ut res pro aliquo statu, & consideratione habeat solum esse intellectum, & nihilominus secundum se sit capax multipliciter actualis ex natura rei, ex eo, quod esse adaequate diuidatur in reale, & intentionale, non recte colligitur, non dari medium inter distinctionem solius rationis priore modo sumptam, & distinctionem ex natura rei; quoniam rationes aliquae obiectivae ita sunt capaces multipliciter, ac distinctionis secundum esse intentionale, ut admittant etiam multipliciter secundum esse reale: eodemque modo eluditur vis secundum fundamenti, quando quidem distinctio solius rationis priore modo accepta, non habet oppositionem contradictoriam cum distinctione actuali ex natura rei, fundamentaliter in ordine ad subiecta denominata, quamuis habeat formaliter: quoniam ipsa non est distinctio ex natura rei, potest tamen inter utramque dari medium, nempe distinctio rationis posteriori modo accepta.

IX.

Dico tertium: haec distinctio rationis cum in differentia ad realem solis naturis communibus conuenit, non singularibus. Patet ex dictis, & facile ostenditur, quoniam indeterminatio ad distinctionem realem, vel rationis, supponit indeterminatorem ad multipliciter secundum esse reale: vel rationis: in nulla verò re singulari est eiusmodi indifferentia, sed solum in naturis communibus: ergo his solis compe-

tit haec distinctio media. Maior est evidens, quoniam subiectum, quod non est indeterminatum ad fundamentum proximum relationis, non est indeterminatum ad relationem. Assumptio quoque patet, nam res singularis ex se ipsa habet determinationem, & unitatem ultimo determinatam, nec amplius determinabilem ad aliquod esse: quare est incapax indifferentiae ad multipliciter secundum aliud esse ab eo, quod habet: & ideo si duae singulares perfectiones distinguuntur re ipsa, impossibile est, ut distinguantur per solum intellectum: contra verò, si solam distinctionem per intellectum sortiuntur, repugnat ut realem admittant: rationes verò communes propter suam indeterminatorem, & communitatem pro varietate eorum, ad quae ultimo determinantur, sunt utriusque capaces, ut constat ex propositis exemplis.

Ex dictis facile soluitur ratio dubitandi proposita. concedenda quippe est maior propositio, & distinguenda assumptio: quoniam rationes communes analogicae habent quidem distinctionem aliquam actualem, non realem, non item rationis priore, sed posteriore modo sumptam. Ex quo non colligitur, absolute dari medium inter distinctionem rationis, & ex natura rei, quandoquidem ipsa distinctio rationis posteriore modo accepta, distinctio rationis est: recte tamen inferitur, dari medium inter distinctionem ex natura rei, & rationis priore modo sumptam: ut patet ex dictis. Ad confirmationem assumptionis respondeo, naturis communibus quaedam conuenire etiam necessarium aliquo statu, vel consideratione, quae non conueniunt inferioribus, ut indifferentia ad oppositas differentias, quas genus nec includit, nec excludit, & tamen species necessario vendicant determinate aliquam ipsarum: & hoc modo distinctio illa secundum rationes formales non excludens, aut includens distinctionem ex natura rei, aut rationis, praese sumptam, conuenit naturis communibus, &atenus praescindunt ab inferioribus: ideoque mirum non est, si his non conueniat. Verum enim uero cum illa distinctio duo habeat, scilicet diuersitatem rationum formalium, & indifferentiam ad distinctionem ex natura rei, & eius priuationem, quoad primum semper manet in inferioribus: nam quoties natura superior distinguitur secundum rationes formales,

secundum

secundum eas etiam distinguuntur inferiora: quo ad secundum vero nequaquam, singularia enim sunt quo ad id determinata.

XI. Ex alio capite est dubium circa eandem materiam: nam distinctio virtualis, quam multi Autores admittunt, nec est distinctio ex natura rei, nec secundum rationem. non secundum rationem, quoniam cum est actu per operationem intellectus, iam est actualis, non virtualis: non ex natura rei, quoniam hæc fundatur in multiplicitate actuali, quam in obiecto à parte rei indistincto, negant etiam ipsimet Autores distinctionis virtualis. Vt hoc dubium explicetur, obseruandum est, Doctores ante distinctionem actualem perfectionum diuinarum agnoscere quandam, quam aliqui vocant virtualem, vt Henric. quodlib. 13. quæst. 1. Durandus in 1. dist. 2. quæst. 3. numero decimo quinto, & alij referendi capit. octauo: alij fundamentalem, vt Henric. in summ. articul. 51. quæst. 3. ad primum. Durand. loco citato. Aegid. in 1. dist. 2. prima parte distinctionis, quæst. 3. articul. 1. Capreol. dist. 8. quæst. 4. articul. 2. ad decimum quintum, contra primam conclusionem. Caietan. de ente, & essentia, quæst. 12. Ferrar. lib. 1. contra Gentes, cap. 35. §. Vnde si quæritur. Torr. 1. p. quæst. 28. articul. 2. dist. secunda, part. prima, versus finem: & Clypeus Thomistarum quæst. 10. in Porphyrium artic. 1. ad tertium, contra secundam conclusionem. Alij potentialem, vel aptitudinalem, vt Henric. in sum. articul. 51. quæst. prima, litera F. quæst. 3. in corpore, & quodlib. 5. quæst. prima, litera R. Capreol. Clypeus, & Torr. vbi proxime. Alij radicalem, vt Henric. in sum. q. 1. citat. & Capreol. vbi supra. Alij tandem originalem, vt Henric. in sum. art. 51. quæst. 2. litera S. & quæst. 3. in corpore, & Syluest. in constat. quæst. 13. art. 7. §. 2. & 8. in fine. Obseruandum, deinde est ex Toletan. in 1. dist. 8. q. vn. articul. 2. conclusionem 4. & Clypei vbi supra, distinctionem virtualem ad duo habere ordinem: nempe ad res alias actus plures, quæ virtute, & eminenter continentur in vna actu indiuisa, & virtute distincta, & ad intellectum, cuius operatione distinguuntur actu, & ratione prioris comparisonis dicuntur virtute distingui, quia scilicet ratione suæ entitatis, & perfectionis adæquatæ æquipollent pluribus re ipsa, & actu distinctis: ratione verò huius æqui-

pollentiæ habent quandam cognoscibilitatem obiectiuam, qua possunt determinare intellectum, vt de ipsis formet plures conceptus non synonymos, quorum singulis non minus perfectionis respondebit ex parte obiecti, quam respondeat alijs re ipsa distinctis: exempli causa vis cognoscendi, quæ per plures sensus est actu diuisa, vnice continetur in intellectu, ita vt hic vnica sua entitate æquipollet omnibus, ac singulis sensibus: ratione cuius continentia virtualis mens nostra potest de eodem intellectu formare plures conceptus non fictos, & inanes, sed habentes fundamentum in re, quibus illum modo apprehendat, vt cognoscituum colorum, modo sonorum, & sic de cæteris: & ita concipitur à Patribus, ac Doctoribus, quâdo per metaphoram appellant visum, & auditum spiritualem, non quod vis ipsa sensitua in sit intellectu, sed quia is vnica sua virtute his, & alijs sensibus æquipollet.

Ex dictis perspicua manet explicatio propositi dubij. etenim quando Autores distinctionem adæquate secant in realem, ac rationis, loquuntur de actuali: nam, quæ solum potentia talia sunt, non contra diuiduntur ab ijs, quæ sunt actu, sed in eadem cum ipsis specie continentur. idem enim est Homo consideratus secundum potentiam, & secundum actum. Quæ de causa non opus fuit distinctionis virtualis meminisse, quasi partis subiectiue distinctæ à reali, & rationis: quandoquidem pertinet ad distinctionem rationis: & ideo ab Autoribus indifferenter appellatur modo distinctio rationis, modo virtualis. nam quando actu per intellectum distinguuntur ratione illa, quæ sunt à parte rei indistincta, & distincta virtute, non aduenit distinctio alia ab ea, quæ erat potentia in obiecto: sed ea ipsa reducitur ad actum: ex quo fit, vt obiectum indistinctum actu secundum esse reale, distinguatur actu secundum esse intellectum: & ita patet solutio ad rationem dubitandi. quamuis enim, cum res distinguuntur per intellectum, sit distinctio actualis secundum rationem, hæc non est alia secundum speciem à distinctione virtuali, sed solum est actu ipsamet, quæ erat potentia. Est etiam alius dicendi modus nimirum, si distinctio in communi diuidatur, primum in actualem, & virtutalem: deinde actualis in realem, & rationis, vel in distinctionem ex natura rei, & secundum rationem, & rursus distinctio ex natura rei in actualem, & virtualem.

Nam

XII.

Nam hæc quatenus virtualis est, conuenit ante operationem intellectus. nam cum fundetur in entitate, & perfectione rei, & intelligibilitate obiectiua ipsius, quæ duo præcedunt actuale operationem intellectus, verè ante illam conuenit ex natura rei ante actum mentis, vt plerique Autores admittunt.

Diuiditur distinctio rationis in distinctionem rationis ratiocinantæ, & ratiocinantis.

CAPVT IV.

I. **D**istinctio rationis, quam superiore capite contraposui distinctioni ex natura rei, non vno modo dicitur, sed in plures adhuc secatur. Maximè celebris diuisio apud Autores est illa, quæ distinctio rationis partitur in distinctionem rationis ratiocinantis, ac ratiocinatæ. Quamuis autem nonnulli apud Carthusianum in 1. d. 2. q. 2. post sententiam Alberti hanc diuisionem ita explicant, vt secundum eius membrum intelligant de distinctione ex natura rei, secundum aliquas rationes formales non distinctas realiter, quæ à Scoto, & sequacibus appellatur distinctio formalis, nihilominus hæc acceptio pertinet ad distinctionem ex natura rei, & ideo eius significatum, non potest constitui membrum distinctionis rationis contra diuisæ ab actuali ex natura rei, hoc enim membrum diuidens debet pertinere ad distinctionem rationis confurgentem ex operatione intellectus. Et in hoc sensu traditur hæc diuisio à Carthusiano vbi supra, Tolera. in d. 1. d. 8. q. vn. art. 4. ad primum contra solutionem primi argumenti Ochami, cōtra Collarium quartæ cōclusionis, Clyp. Thomistar. qu. 10. in Porphyrium, art. 1. ad 3. contra secundam Conclusionem. Chrysostom. Iauell. 12. Metaph. q. 19. Molina 1. p. q. 28. art. 2. d. 3. conclusionem 1. Fons. lib. 5. Metaph. cap. 6. q. 6. f. 3. & alijs recentioribus: & aperte desumitur ex Sancto Thoma in 1. d. 2. q. vn. ar. 2. in corpore, & opuscul. 72. in respons. ad 4. quæstionem, distinctio rationis ratiocinantis oritur præcisè ex nostro modo concipiendi, absque alio fundamento in re ipsa, distinctio vero ratiocinantis ratiocinatæ habet etiam fundamentum in re, quod autem illud sit, inferius explicabitur.

II. Verum contra hanc diuisionem obijciunt aliqui recentiores, primum quidem,

quoniam distinctio rationis ratiocinantis non est distinctio obiecti, sed nominis: v. g. cum dicimus, Petrus est Petrus, & ipsum comparamus in ratione prædicati, & subiecti, distinctio non attingit ipsum Petrum, sed nomen, non quia sit diuersum à parte prædicati, & subiecti, sed quia idem bis repetitur, ex quo provenit, vt Petrus bis concipiatur, quod non est distinguere, sed in cognitione nostra, ac voce iterari. Deinde contra discrimen vtriusque distinctionis obijciunt, quoniam omnis distinctio rationis habet fundamentum in re. Id verò probat, quoniam obiecta ratione distincta, præcisè ab omni respectu ad alia ex natura rei distincta, non habent in se ipsis fundamentum vllum distinctionis, sed solum in alijs, ex quorum similitudine concipiuntur vt distincta: sic autem respectus tam requiritur in distinctione, quæ dicitur rationis ratiocinantis, quam in ea, quæ dicitur rationis ratiocinatæ: nam relationem generis, ac differentie non distingueremus per intellectum, nisi videremus plura inter se ex parte conuenire, ex parte differre, item cum idem prædicatur de se ipso, distinctio eiusmodi existit per ordinem ad diuersa realiter: contra verò, nunquam ex parte ipsius obiecti est causa distinctionis secundum rationem: nam illud ex natura rei est vnum, atque indistinctum: atque adeo quando cognoscitur, sicuti est vnico tantum conceptu attingitur, & solum terminat plures conceptus, quando intellectus ob suam infirmitatem non potest vnico actu illud perfectè apprehendere: Huius sententiæ videtur esse Hervæus quodlib. 3. q. 3. art. 2. 3. & 4. & Durand. in 1. d. 2. qu. 3. num. 15. 20. & 23. quatenus dicunt omnem distinctionem rationis habere fundamentum pluralitatis rationum. Palatius verò in 1. d. 2. disputat. 2. idem opinatur ex alio fundamento, nimirum quoniam obiectum cognitum duobus conceptibus synonymis, quatenus ita concipitur, & a ratione differt à se ipso: & tamen habet fundamentum in re, quoniam vtrique respondet ratio obiectiua realis, de qua vterque verificatur.

Quod attinet ad primum fundamentum, re. Anteriorum communis est sententia Doctorum, non solum conceptus synonymos, sed etiam per ipsos obiectum ratione distinguere. Ita expressè asserunt S. Thomas 1. p. q. 13. art. 12. Durand. in 1. d. 2. q. 3. num. 20. Bachon. q. 2. art. 4. Capreol. d. 8. q. 4. art. 2. ad 8. Godofredi contra 2. conclusionem. Mayron. tract. formalitatum a. 2. §. Circa quod. Clypeus Thomistarum q. 10. in

Porphy-

Carthuf.

Carthusian.
Toletan.

Clypeus.

Iauellus.

Molin.

Fons. lib. 5.

S. Thom.

Hervæus.

Durand.

Palatius.

III.

S. Thom.

Durand.

Bachon.

Capreol.

Mayron.

Clypeus.